

ילת אל-סתי (הלילה השישי)

1. בברgaard "נווהנים בליל שישי לילדתו [של התינוק או התינוקת] לתה ביד הנערים מי שרית זעפראן²³ ולצאת לחוץ ולצעוק בקול גדול פעמים רבות מלה ששה, ככלומר, הלילה הוה הואليل שישי לילדתו [של הרך שנולד]. ואו מחקים להם קליות".²⁴ לטקם זה קוראים "ילת אל-סתי" (הלילה השישי). במעמד זה משברים כל-חרם על הרצתה, כל נער ונערה לוקחים חתיכת שבר אחד, יוצקים לתוכו מעט ממי-הזעפראן, זורקים אותו בחזר וצועקים: "ששה". בעונת האבטיחים נהגו לחת קליפות של פלח אבטיחים, שמו בהם את הזעפראן מהול במים וצעקו כנ"ל²⁵ מיד אחרי זה זרקו את שברי כל-חרם או קליפות-הבטיחים.²⁶ יש אומרים כי מטרת מנהג זה להרחיק רוחות רעות, כי צבע הזעפראן הוא צהוב כמו הכרכום, ולפי הקבלה צבע זה מגרש שדים ו"מרעין בישין". לכבוד הטקם שכרו להקט-זמרים ומנגנים בתוף ("טבל") וחיליל ("זמאע'ה"). לאחר הרינה, הצלה והריקודים הנ"ל כיבדו את הנערים והנערות בגרעינים קלויים של אבטיחים או של דלעת, בוטנים ("פסטק-במביי"), חומוס קלוי ("חמצץ"), צימוקים, סוכריות "מלבס" (שקדים מצופים סוכר) וכדומה. המאכל הנפוץ ביותר והמקובל ביותר בטקם זה הוא גרעיני הפופקורן הלבנים שמתנפחים על-ידי חיים בסיר סגור ששמים בו כף שמן. הוא נקרא בפיים בשם צ'ור'ה (דורה). הויל ואין טקס "ששה" בלי צ'ור'ה, רבים קוראים לגרעיני הפופקורן בשם "ששה", כי כולם זורקים כלפי מעלה חוףן של צ'ור'ה וצועקים "ששה, ששה, ששה...". יש שהוסיפו: "ששה ששה, טבחו בית-אבוי מחשה" (שישה שישה, בישלו בבית אבי מלוי).

²³ מין תבלין טעים וחריף בצבע צהוב דומה לאבקת הכרכום ושמיים אותו בתבשילים שונים. צבע זה מבידת שדים ורוחות מזוקים מן היולדת. בeneralנווהנים לכנות אדם פעל וזריו בשם "פלפל זעפראן". ככלומר, הוא חריף כמו תבלינים אלה. צמח זה צומח גם בכפרי מדורכו ובשלוח לעדי אירופה (השווה לר' משה בן הרוש, במאמר "זכות בין חנוכה ופורים", קובץ "מאורות" למלאת שבע מאות וחמשים שנה לפטירת הרמב"ם, בעריכת הרב יעקב משה טolidano, תל-אביב תשט"ז, עמ' 14, 19).

²⁴ ספר צרכי חופה ומילה, בגדאד תרג"ב, דף ה ע"א. השווא, Rabbi Ezekiel Nissim Musleah, On the Banks of the Ganga - The Sojourn of Jews in Calcutta, Massachusetts 1975, p. 200.

²⁵ יחזקאל מצלית, שם; ר' דוד שנון, מסע בבל, עמ' קצט.

²⁶ ר' דוד שנון, שם.

2. בלילה, לאחר טקס ה"ששה" עורכים סעודת לקרים ולידדים שבה נוכחת גם המילדת, היא טובלת את אצבעה באכע הצהוב של ה"זעפראן", או הכרום, ושםה על ראש התינוק ואימו כהגנה נגד "עין הרע". נקודה אחת שששים במצח של כל אחד מהם. יש שמצוירים שבע נקודות גם על גבי הקיר שעלי-יד מיטת היולדת. יש שצובעים בעין צמיד בורوعות ידיהם ובשוקי רגלייהם של התינוק ואימו. כל זה נעשה בתרועות שמחה וגיל, בהילולות ("הليل") וברכות רבות בין שני הצדדים: בין בעלי השמחה ובין האורחים. במקרה שקשה להשיג "זעפראן" טובלים את אכען היד באכע הכרום, אף הוא צהוב, ולפי הקבלה צבע זה מועיל נגד שדים ומזיקים. באותו ערב שלוחים לבתי הידדים צלחות מלאות ממתקים של "מלבָס" ו"חלקוֹן" ומניינַרְגִּיעַנִּים, של אבטחים או דלעת, סוכריות, בוטנים, פוסטוקים, פול יבש קלוי, חומוס ודורה, לכל בית מצרפים את הצורך שהכינה המילדת בליל חמישי שבו פריטים נגד עין הרע²⁷. אלה תולים בצווארי הילדים של מקבל הצלחות הנ"ל. גם הרך הנולד ואימו נשאים מצוררות אלה. העשירים מצפים את העפצים בכיספ או בזהב וקשרים על צווארם.

3. כאשר עורכים "סת"י" להולדת בת, המילדת מכריזה על שמה בזמן הטקס ובולם ממשיעים מהיותם וכפאים ומאחלים לה "מול-טוב"²⁸. עפי"ר הילדה נקראת על שם אחת הסכנות שאינן בחיים, מצד האב או האם. עפי"ר מוסיפים לשם שנקרא על שם נפטרת שם נסף, יותר מודרני.

4. בליל ה"סת"י" הורי היולדת שלוחים לה מתנות, כגון: "ג'יג'ל" (צמיד) והב שמלבישים את הילדים ברגליים ובhem פעמוניים קטנים. כאשר הילד מתחילה להתהלך נשמעים רעשנים נעימים, הוא נראה מאד ומשיך בהילכה), צמידים ("סנאר") לבת, ג'נאע' - (כפ"ד בן חמיש אצבעות עשוי מזהב ומועיל נגד עין הרע. משחילים אותו בסוכה סגורה ותווקעים על בגדי התינוק. כאשר הילד בגיל שנתיים משחילים אותו לתוך שרשרת זהב או בחוט עבה ותולים אותו על צווארו.

27 ראה לעיל, סעיף ג', מס' 3.

28 ר' דוד שפון, שם, עמ' ר.